

כט א ב מ"י פ"ח מהל'
זכיה ומתנה (הל"ט)
והליכ טוש"ע אה"ע סי' נ
סעי' א ד':
ע ג מ"י פ"ח מהל'
בבב"ס הלכה א סג
עשין קמ"א טוש"ע י"ד סי'
שם סעי' א':
ע"א ד מ"י פ"ה מהל'
תמונות הל"ו:
ה [מ"י] ט'
ע"ב ו מ"י שם הל' כב
ש"ע י"ד סי' של
סעי' ט'
ע"ג ז מ"י שם הל"ג [ש"ע]
שם סעי' ג':

ושמע מינה מעות בעלמא חורין. פי' אם אמר לה המקדשי כפרוטה זו וזו וזו ובעוד שלא נגמרו הקדושין חזר בו מלקדשה לא אמרי' עליהו המעות שמסר לה קודם החזרה מתנה אלא פקדון הוא אלא וחורין לז"א וה"ל אמרינן כשאמר לה המקדשי בתמורה זו וזו וזו ובעוד שלא גמר דיבורו אכלה הראשונה ושיניה מה שאכלה מה שאכלה זעין ולכן לרי"ך פרוטה בתמורה דאי אמרת מעות זעלמא מתנה והיכא דלא נגמרו הקדושין הוו המעות הראשונים מתנה אלא ולא זעילא לאהדורינהו היכא דגמר דבריו לשם קידושין כי הכא נימא דיחולו הקדושין אף על אופן תמריס שאינם זעולם וכי אכלה מדידה אכלה דזעלמא זעלמא לא הוה קידושין שהרי מתנה הן אכלה כי הדר זיה מלקדשה אכל הכא של חזר מלקדשה נהי נמי דכי אכלה הראשונה עדיין לא גמר כל הקדושין ומוקדשה נמי אף בקמייתא כיון דתמורת קידושין אתו ליה דהוה כמו נתאכלו המעות דלקמן (דף נט.) דלמרינן דמוקדשת כיון דתמורת קידושין אתי ליה אפילו און שוה פרוטה אלא בקמייתא או בזולן מוקדשת ויכול להיות דבהא פליגי רב ושמואל ורבי אמי דרב ושמואל סברי מעות זעלמא מתנה ולא מיבעיא דלא זעין שוה פרוטה זעלמא אלא אפילו כולן מנטרפות וא"כ היכי מני קאי אסיפא והא קתני עלה שיהא זעלמא וכן פירוטא אלא אפילו כולן מנטרפות וא"כ היכי מני קאי אסיפא והא קתני עלה שיהא זעלמא דכפרשית ורבי אמי סבר מעות זעלמא חורים כדפרשית:

מוסף רש"י

מעות חוריים. הקדושין חורין לו (ב"ב טו.) מעות של קידושין חורין (גיטין טו.) ולא תאכל. לכן עד שימן על סאה זו תרומה ומעשר ממקום אחר, דמחוקין ליה בעל גמור (יבמות ט"ג.) מאיני נקוב על הקובץ תרומה. ומותר לכן דהוה ליה מן הפטור על החיוב בלך אפי"ן דהא דאפריש עלה לא מיפטור בך תרומה ולא חיל עלה שם תרומה אפי"ן לא אמרינן לא תאכל וכו' דהא לא חיפפת לך אי אכל לא כהן בעל דאין עליה דין בעל תרומה (יבמות ט"ג.) ולא תשאו עליו חטא. הא אם לא תרומה מן המנבח תשאו חטא (יבמות ט"ג.) שהתורה תקדש כמו שהיא רע ואין תקנה להחליפה ולא לחזור ולתמוס (דב"ט ב"ב ט"ד.) שלא עשית מלוה מן המנבח (שם קמ"ג.) נשיאות חטא הלא הא לא עבד ולא מדי וחזור ויגורס מן היפה (שם ט"ט.)

תוס' ר"י הזקן

מעות בעלמא. שנתנו שלא לשם קדושין, והם אינם יכולים להיות אלא מעות בעלמא ולא קדושין. חוריים. דהא הכא אם יש בראשונה שוה פרוטה ולא באחרונה אינם קדושין וקא קרי ט' מלוה אלא חייב להחזירין דאי הוה מתנה היא מוקדשת. ומסתברא דל"ג דאיתמר, אלא איתמר דמילתא באפי נפשה היא דכי אמרינן הכא מעות בעלמא דומיא דהכא שחשב לקדשה במלוה והוה קדושי טעוה, ורבותה תניא בפי המדיר [בתרבות ע"ג, בן קדשה בטעות כיצד כגון שקדשה בפחות משוה פרוטה וקדושי טעות הם, ואסיקא בפיק המדיר (ט) דטעות חזרין, ואפילו לרבי דאמר בפרק שם שמת (ב"ב קמ"ג, א) (לקידושין בטבעין) [קדושין לטבעין] ניתנו כלומר דלא הדי, ואסיק דרב אשי כותיה. אבל לענין פלוגתא דרב ושמואל הא קי"ל הלכתא כשמואל בדיני הוה מעות מתנה. וכן פסק הר"ם בכייה פרק ששי (ה"כ).

ושמע מינה מעות זעלמא חורין. כל קידושין שאינן קידושין לא אמרי' מעות מתנה אלא פקדון וחורין והיינו דקרי לה להך לכולת ראשונה מלוה דכיון דאכלתו ולימנבו זעענת גמר קידושין לא מקדשה בהן והוה להו כפקדון שאכלתו ואיתעביד מלוה זכאילתה דאי אמרת מעות זעלמא מתנה ואי לא גמר קידושין לא זעילא לאהדורינהו השתא דגמיר הוה דהא ע"מ קידושין נתנו וגמר דבריו: אינה חלה. דכתיב (ר' ראשית עריסותיכם: וגול הוא ציד כהן, אם אינו מחזירה לבעלים: שאני הסס. להכי אכריכוהו רבנן לאהדורי דנפק מינה חורבה: חמש רבעים קמת. חמשה לוגין פרוטים חייבין בחלה שהן ו' ירושלמיות שהן שבע מדבריות וזיניה וחומש זינה דהיינו עריסותיכם כדי עיסקת מדבר' עומר לגולגולת והעומר עשירית האסיפה והאסיפה שלשה סאין והסאה ששה קבין והקב ארבע לוגין נמלא אפי"ן ע"כ לוגין עשירית של ע' לוגין שזעה לוגין פשו להו שמי לוגין שהן שנים עשר זינים עשירית שלהן זינה וחומש זינה הרי עומר שזעה לוגין וזינה וחומש זינה הוסיפו זירושלים על המדות שמות והגדילו קבין ולוגין שמות מלכד דהוה חומשא מלגאו נתנו שש הראשונות בחמש פשו להו לוג מדברי וזינה וחומש והן לוג ירושלמי כי"ד לוג מדברי ששה זינים תנהו בחמש זינים גדולים הרי לוג ירושלמי חסר זינה גדולה עשה מזינה וחומש זינה מדברית שזינך זינה ירושלמית שחומש זינה הוא שמות מלכד להוסיף על זינה מדברית להשלים זינה ירושלמית הרי שש לוגין ירושלמיות והם חמש זיפוריים שהזיפוריים עדופות על ירושלמיות שמות: דומיני דאין לכהן פחות. מכשיעור והאי קמת שנתן לו ישראל לשם חלה וקסבור שש חלה עליו ואינו חייב בחלה להצטרף ולהשלים את השיעור: ואליש להו צהדי הדדי. ולש אומס ציחד: וספוי פרוטה ולא סאכל עד שיפרוש עליה חלה ממקום אחר. למה הזקיקוהו להחזירו מממת חורבה זו יאמרו המפרשים חלתו קמת הרי היא חלה דגמר ונתן לשם מתנה ולא תאכל לכהן עד שיפרוש הכהן עליה חלה: מי לא סגן. דכוחתה לא הצריכוהו להחזירה: הנקוב על שאינו נקוב. דהוה ליה מן החיוב על הפטור: פרוטה היא. שאין הכהן חייב

ושמע מינה מעות זעלמא חורין. כל קידושין שאינן קידושין לא אמרי' מעות מתנה אלא פקדון וחורין והיינו דקרי לה להך לכולת ראשונה מלוה דכיון דאכלתו ולימנבו זעענת גמר קידושין לא מקדשה בהן והוה להו כפקדון שאכלתו ואיתעביד מלוה זכאילתה דאי אמרת מעות זעלמא מתנה ואי לא גמר קידושין לא זעילא לאהדורינהו השתא דגמיר הוה דהא ע"מ קידושין נתנו וגמר דבריו: אינה חלה. דכתיב (ר' ראשית עריסותיכם: וגול הוא ציד כהן, אם אינו מחזירה לבעלים: שאני הסס. להכי אכריכוהו רבנן לאהדורי דנפק מינה חורבה: חמש רבעים קמת. חמשה לוגין פרוטים חייבין בחלה שהן ו' ירושלמיות שהן שבע מדבריות וזיניה וחומש זינה דהיינו עריסותיכם כדי עיסקת מדבר' עומר לגולגולת והעומר עשירית האסיפה והאסיפה שלשה סאין והסאה ששה קבין והקב ארבע לוגין נמלא אפי"ן ע"כ לוגין עשירית של ע' לוגין שזעה לוגין פשו להו שמי לוגין שהן שנים עשר זינים עשירית שלהן זינה וחומש זינה הרי עומר שזעה לוגין וזינה וחומש זינה הוסיפו זירושלים על המדות שמות והגדילו קבין ולוגין שמות מלכד דהוה חומשא מלגאו נתנו שש הראשונות בחמש פשו להו לוג מדברי וזינה וחומש והן לוג ירושלמי כי"ד לוג מדברי ששה זינים תנהו בחמש זינים גדולים הרי לוג ירושלמי חסר זינה גדולה עשה מזינה וחומש זינה מדברית שזינך זינה ירושלמית שחומש זינה הוא שמות מלכד להוסיף על זינה מדברית להשלים זינה ירושלמית הרי שש לוגין ירושלמיות והם חמש זיפוריים שהזיפוריים עדופות על ירושלמיות שמות: דומיני דאין לכהן פחות. מכשיעור והאי קמת שנתן לו ישראל לשם חלה וקסבור שש חלה עליו ואינו חייב בחלה להצטרף ולהשלים את השיעור: ואליש להו צהדי הדדי. ולש אומס ציחד: וספוי פרוטה ולא סאכל עד שיפרוש עליה חלה ממקום אחר. למה הזקיקוהו להחזירו מממת חורבה זו יאמרו המפרשים חלתו קמת הרי היא חלה דגמר ונתן לשם מתנה ולא תאכל לכהן עד שיפרוש הכהן עליה חלה: מי לא סגן. דכוחתה לא הצריכוהו להחזירה: הנקוב על שאינו נקוב. דהוה ליה מן החיוב על הפטור: פרוטה היא. שאין הכהן חייב

להחזירה: ולא סאכל לכהן דהא טבל גמור הוא שלא חל שם תרומה עליה שהרי זעיל דבר פטור הפרשה וטבל אסור אף לכהן: עד שיפרוש עליה פרוטה ממקום אחר. והאי ממקום אחר לאו דוקא דה"ה אם מפרש עליה מיניה וזינה: זעיל מאני זינים. נקוב שאינו נקוב שני כלים הם וכי אמרת לכהן חזור והפרש עליה שטבל הוא שלא חל שם תרומה עליה זיית לך: צחד מנא. כגון חלת קמת שניטלה על קמת הנותר שם כי אמרת ליה לכהן אינה חלה חזור והפרש עליה לא זיית לך לפיכך הצריכוהו להחזירה: דפן מינא זיית. דכהניס זיזים^ו וכשרים הם דאין נותנין תרומה אלא לכהן חזרים^ו ולמה הצריכוהו להחזירה משום שכל הבית דאי מעבד לה כהן סבור נתקנה עיסקו: וניהוי פרוטה ויתזור ויתרוס. ולמה הזקיקוהו להחזיר מיראה זו יאמרו המפרשים חלתו קמת הרי זו תרומה ו' וגמר ונתן לשם מתנה ויתרוס: מי לא סגן. כה"ג ולא אכריכתינהו לאהדורי: ויתזור ויתרוס. מן הנקוב שלא נפטר בראשונה ולא אמרי' נהדריה כהן שמת יאמר זעל הבית נתקנו פירותיו: אצטיה. זיקל"ש: שאני הסס דמדאורייתא פרוטה מעליא היא. הילכך לא מני למימר ליהדרה להיות טבל דיערביינה עם פירותיו וגזירה דחורבה נמי ליכא דא"י לא זיית לך ואכל להו לשאר' ליכא אסורא דאורייתא דהא איפטרו: בהרימסם אם חלבו. לא תשאו חטא הא אם תרימו את הרעה שבו תשאו חטא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה: לא

ושמע מינה מעות זעלמא חורין. פי' אם אמר לה המקדשי כפרוטה זו וזו וזו ובעוד שלא נגמרו הקדושין חזר בו מלקדשה לא אמרי' עליהו המעות שמסר לה קודם החזרה מתנה אלא פקדון הוא אלא וחורין לז"א וה"ל אמרינן כשאמר לה המקדשי בתמורה זו וזו וזו ובעוד שלא גמר דיבורו אכלה הראשונה ושיניה מה שאכלה מה שאכלה זעין ולכן לרי"ך פרוטה בתמורה דאי אמרת מעות זעלמא מתנה והיכא דלא נגמרו הקדושין הוו המעות הראשונים מתנה אלא ולא זעילא לאהדורינהו היכא דגמר דבריו לשם קידושין כי הכא נימא דיחולו הקדושין אף על אופן תמריס שאינם זעולם וכי אכלה מדידה אכלה דזעלמא זעלמא לא הוה קידושין שהרי מתנה הן אכלה כי הדר זיה מלקדשה אכל הכא של חזר מלקדשה נהי נמי דכי אכלה הראשונה עדיין לא גמר כל הקדושין ומוקדשה נמי אף בקמייתא כיון דתמורת קידושין אתו ליה דהוה כמו נתאכלו המעות דלקמן (דף נט.) דלמרינן דמוקדשת כיון דתמורת קידושין אתי ליה אפילו און שוה פרוטה אלא בקמייתא או בזולן מוקדשת ויכול להיות דבהא פליגי רב ושמואל ורבי אמי דרב ושמואל סברי מעות זעלמא מתנה ולא מיבעיא דלא זעין שוה פרוטה זעלמא אלא אפילו כולן מנטרפות וא"כ היכי מני קאי אסיפא והא קתני עלה שיהא זעלמא וכן פירוטא אלא אפילו כולן מנטרפות וא"כ היכי מני קאי אסיפא והא קתני עלה שיהא זעלמא דכפרשית ורבי אמי סבר מעות זעלמא חורים כדפרשית:

[רקסבר בעה"ב נתקנה עיסתו ממש חורבא דכהן ולא חוקמא משום זעיה"כ משום דכהן גופיה יע אז מחיל אכל זעיה"כ לא ידע דמחיל כהן]. ת"י: דאיתמר אית דגרס איתמר בלא דל"ת והדין עמיהם דלא שייך המחלוקת לכהן כלל בדאפילו למ"ד דזאחותו מעות חורין היינו משום דאדם יודע כו' וגמר ונתן לשם פקדון אכל היכא דאינו יודע אם יחולו אם לא שמת נתן לשם מתנה ועוד דאי גרסי' דאיתמר קשה רב ארז' דלעיל (ט) פירש שלא לרה להעמידה כ"י אמי דמוקי לה אסיפא משום דסבר מעות מתנה והכא קאמר דחורין לך נראה דגרסינן איתמר דמילתא זאפיה נפשיה היא: [מן הנקוב ע"י שאינו נקוב תרומה. לענין שאין הכהן חייב להחזירה וגם אין הצעה"כ חייב להפריש עוד משאינו נקוב דכיון דאין עליו חיוב תרומה אלא מדברנן הוה אמרו דאין לרי"ך תיקון אחר לשאינו נקוב]. ת"י: א"כ אינו קדוש נשיאות חטא צ"מה. למ"ד התם (תמורה דף ד: ד) כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי ניהא מאי דקאמר דהתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה דאי אינו קדוש נשיאות חטא למה אכל למ"ד התם דאי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא א"כ קשה מאי קאמר הכא גמרא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה דילמא לעולם אימא לך דאינו קדוש ואפי"ן איכא נשיאות חטא דעבר אמילתא דקאמר רחמנא ויש לומר דודאי זעלמא לא מהני ונתן לשם מתנה ויתרוס: מי לא סגן. כה"ג ולא אכריכתינהו לאהדורי: ויתזור ויתרוס. מן הנקוב שלא נפטר בראשונה ולא אמרי' נהדריה כהן שמת יאמר זעל הבית נתקנו פירותיו: אצטיה. זיקל"ש: שאני הסס דמדאורייתא פרוטה מעליא היא. הילכך לא מני למימר ליהדרה להיות טבל דיערביינה עם פירותיו וגזירה דחורבה נמי ליכא דא"י לא זיית לך ואכל להו לשאר' ליכא אסורא דאורייתא דהא איפטרו: בהרימסם אם חלבו. לא תשאו חטא הא אם תרימו את הרעה שבו תשאו חטא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה: לא

א) גענין מה. ז"מ טו:
ערכין ל' ט' חלה פ"ב מ"ה,
א) [בכתיב נוסף: וגמר],
ד) [בכתיב וזכפ"ר: ואלש],
ו) [וכ"ג הש"ש, וכ"ה ברכ"י:
ד"ה ואלש], ט) [בכתיב:
מפרישים חלה וכו' וסבר
טעמא מאי], י) יבמות פט:
דמאי פ"ה מ"י, י) [בכתיב:
נוסף: דלא נתקנה עיסתו],
ח) [דמאי פ"ה מ"י יבמות
פט. נמכות ע"ג, ט) יבמות
ט) ז"מ טו. ז"כ פד: קמג,
מוס' יבמות פט ע"ב
ד"ה ממקום], ט) [שנת
כ ע"ג, ט) [אסדהיין
כ ע"ג, ט) [דגמר,
(כ"ט), ט) [בדפ"ר
נוסף על וז"ל (רש"י),
אחר ד"ה מן הקב,
ט) [בדפ"ר], ק) [ז"ל
ויסב (רש"י), ט) ז"ל
אחר ד"ה מן הקב,
ט) [בדפ"ר], ט) [דמאי קרי להו
מלוה], א) [שם ע"י ע"ב,

תורה אור השלם

1. ולא תשאו עליו חטא
בְּהַרְמִיבֶם אֶת הַקְּלוֹב
מִמֶּנּוּ וְאֶת קִדְשֵׁי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלֹלוּ וְלֹא
תְּמוֹתוּ: בַּמְדַּבֵּר יָרַח לֵב

לעוי רש"י

ביקל"ש [בדיק"א].
אצטיה.

מוסף תוספות

א. כיון שלא באו ליה
בתורת קדושין. מוס'
הלא"ש. ב. ובראשונים
נקטו איפכא. דאפשר
דב' אמי בהדיא כשמואל
ס"ל דתליא מילתא בארם
יודע. מוס' עון ועור'
(ועי' מהר"ס).